

14. Danilavichiutė, E., Sasina, I., Herashchenko, S., Konstantynenko, L., & Rashydova, S. (2026). Equality and inclusiveness in distance education: SEN discourse. *Humanidades & Inovação*, 13(2), 390–404. <https://revista.unitins.br/index.php/humanidadeseinovacao/article/view/11030> [in English].

Матеріал надійшов до редакції 2.08.2026

Прорецензовано 27.08.26

Схвалено до друку 5.10.2026

ПОШУКИ Й ЕКСПЕРИМЕНТИ

УДК 376-056.26/.36-053.2:37.018.26:615.85

Тетяна Скрипник,

доктор наук, професор,

старший науковий співробітник,

професор кафедри спеціальної освіти та інклюзії

Факультету психології та спеціальної освіти

E-mail: t.skrypnyk@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8511-4984>

Scopus ID: [57219113575](https://orcid.org/0000-0002-8511-4984)

Researcher ID: [AAX-3881-2020](https://orcid.org/0000-0002-8511-4984)

Tetiana Skrypnyk,

Doctor of Psychological Sciences, Professor,

Professor of the Department of Special Education and Inclusion

at the Faculty of Psychology and Special Education

Ганна Супрун,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри логопедії

Факультету психології та спеціальної освіти

E-mail: h.suprun@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3282-7603>

Scopus ID: [57420007100](https://orcid.org/0000-0003-3282-7603)

Researcher ID: [AER-3960-2022](#)

Hanna Suprun,

Candidate of Psychological Sciences, (doctor of philosophy),
Associate Professor of the Department of Speech Therapy
at the Faculty of Psychology and Special Education

Вікторія Міронова,

старший викладач кафедри спеціальної освіти та інклюзії
Факультету психології та спеціальної освіти
E-mail: y.mironova@kubg.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-5985-0130>

Viktoriya Mironova,

senior teacher of the Department of Special Education and Inclusion
at the Faculty of Psychology and Special Education

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
І. Шамо 18/2, Київ, 02154, Україна

Boris Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Kyiv, Ukraine
18/2, I. Shamo Boulevard, Kyiv, 02154, Ukraine

СПІВПРАЦЯ МІЖ ФАХІВЦЯМИ ТА БАТЬКАМИ У ПРОЦЕСІ РОЗРОБЛЕННЯ Й РЕАЛІЗАЦІЇ СЕНСОРНОЇ ДІЄТИ

COLLABORATION BETWEEN PROFESSIONALS AND PARENTS IN DEVELOPING AND IMPLEMENTING A SENSORY DIET

Анотація. У статті розкрито сучасне розуміння методу «Сенсорна дієта» та особливості партнерської співпраці між фахівцями і батьками дітей з особливими освітніми потребами (ООП) у процесі його планування й реалізації. Метою статті є представлення авторського бачення планування та реалізації сенсорної дієти, що ґрунтується на інтерпретації моделі Person–Environment–Occupation (PEO), а також обґрунтування

партнерського підходу до співпраці між фахівцями та батьками як необхідної умови інтеграції сенсорної дієти у повсякденне життя дитини. На основі аналізу українських і зарубіжних джерел визначено особливості сучасного розуміння партнерської взаємодії між фахівцями та батьками, а також показано еволюцію методу «Сенсорна дієта»: від застосування окремих сенсорних технік до системи сенсорної підтримки, інтегрованої у повсякденне життя дитини з ООП. Показано, що зміна наукових уявлень про сенсорну дієту супроводжувалася переходом від переважно терапевтичної моделі до розуміння її як засобу підтримки участі дитини у життєдіяльності. Представлено авторську інтерпретацію моделі РЕО, адаптовану до планування та реалізації сенсорної дієти, у якій центральне місце відведено участі дитини у житті як провідній умові розширення її можливостей, розвитку та навчання. Систематизовано відмінності між традиційним та партнерським підходами до співпраці фахівців і батьків; обґрунтовано необхідність безперервної взаємодії між ними протягом усього процесу реалізації програми втручання. Наголошено, що важливою складовою партнерської взаємодії є систематичне консультування батьків, спрямоване на інтеграцію сенсорних стратегій у природні ситуації. Доведено, що за такого підходу партнерство між фахівцями та батьками набуває характеру спільного проєктування життєдіяльності дитини, у якому об'єднання професійних знань фахівців і життєвого досвіду родини створює умови для підтримки її розвитку, навчання та активної участі у житті. Запропонований підхід розширює сучасне розуміння сенсорної дієти, розглядаючи її не як окремий терапевтичний метод, а як засіб організації повсякденного життя дитини за умови партнерської взаємодії фахівців і батьків.

Ключові слова: педагогіка партнерства, сенсорна дієта, консультування батьків, особливі освітні потреби.

Abstract. This article examines the contemporary understanding of the Sensory Diet method and the characteristics of partnership-based collaboration between professionals and parents of children with special educational needs (SEN) in the process of its planning and implementation. The aim of the article is to present the authors' conceptual approach to planning and implementing a sensory diet, based on a pedagogical interpretation of the Person–Environment–Occupation (PEO) model, and to substantiate a partnership-based model of collaboration between professionals and parents as a prerequisite for integrating sensory diet strategies into the child's everyday life. Based on an analysis of Ukrainian and international research, the article identifies the key characteristics of contemporary partnership-based collaboration between professionals and parents and traces the evolution of the Sensory Diet concept – from the use of isolated sensory techniques to a comprehensive system of sensory support integrated into the daily life of a child with SEN. The findings demonstrate that the development of scientific views on the sensory diet has been

accompanied by a shift from a predominantly therapeutic perspective toward understanding it as a means of supporting the child's participation in everyday life. The article presents the authors' interpretation of the PEO model, adapted for planning and implementing a sensory diet, in which the child's participation in everyday life is regarded as the central condition for expanding opportunities for development and learning. The differences between traditional and partnership-based approaches to collaboration between professionals and parents are systematized, and the necessity of continuous interaction throughout the entire process of planning and implementing the intervention programme is substantiated. Particular emphasis is placed on systematic parent counselling as a key component of partnership-based collaboration, enabling the integration of sensory strategies into naturally occurring daily situations. The study demonstrates that, within this approach, collaboration between professionals and parents becomes a process of co-designing the child's everyday life, in which the combination of professional expertise and the family's lived experience creates favourable conditions for supporting the child's development, learning, and active participation in everyday activities. The proposed approach broadens the contemporary understanding of the sensory diet by viewing it not as an isolated therapeutic technique but as a comprehensive means of organizing the child's everyday life through a partnership between professionals and parents.

Key words: *partnership pedagogy, sensory diet, parental counseling, special educational needs.*

Актуальність дослідження. Аналіз сучасних українських наукових і навчально-методичних праць свідчить про поступове впровадження ідей педагогіки партнерства, відповідно до яких співпрацю з батьками розглядають як рівноправну взаємодію всіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу. Зокрема, дослідники акцентують увагу на:

– сім'ї як первинному осередку розвитку дитини, що зумовлює важливість міцного зв'язку між родинним середовищем та фахівцями, оскільки саме в сім'ї закладаються первинні її адаптаційні та компенсаторні можливості (Атрощенко, 2026);

– педагогіці партнерства в Новій українській школі, що базується на принципах добровільності, взаємоповаги, рівності та спільної відповідальності за результати розвитку дитини з особливими освітніми потребами (ООП) (Ворон, 2021);

- практичному досвіді ефективної співпраці в інклюзивному класі: подоланні непорозумінь між педагогічним колективом і батьками; вдосконаленні комунікації та постійному обміні інформацією та оперативній підтримці батьків; активному залученні батьків до життєдіяльності закладу освіти (Гончарук, 2025; Матвієнко & Кушнір, 2025);

- формуванні партнерської взаємодії між фахівцями і батьками, що має ознаки системності, терапевтичної зорієнтованості та корекційної спрямованості (Іжко, 2026);

- умовах ефективної співпраці між фахівцями закладу освіти та батьками дитини з ООП, а саме: узгодженні спільних цілей розвитку, налагодженні взаємної довіри, суб'єктності батьків в процесі проєктування індивідуальної освітньої траєкторії дитини (Сіпко, Юхименко & Завгородня, 2025; Скрипник, Лопатинська, Кострицька & Василевська, 2022).

Водночас українські науковці звертають увагу на бар'єри, які ускладнюють реалізацію принципів партнерства між фахівцями й батьками. До цих бар'єрів належать: суб'єктивні труднощі спілкування; розбіжності в очікуваннях щодо розвитку дитини; недостатня інтегрованість батьків у діяльність команди супроводу; відсутність сталої культури партнерської взаємодії; компетентнісні та інформаційні бар'єри; брак ефективних інструментів навчання й підтримки батьків.

Отже, можна стверджувати, що ідеї педагогіки партнерства знайшли відображення у сучасних українських наукових і навчально-методичних працях. Проте вони поки що залишаються переважно концептуальним орієнтиром, адже не набули ще достатнього нормативно-правового та організаційно-методичного забезпечення. У результаті в діяльності багатьох закладів освіти батьків й надалі сприймають переважно як отримувачів інформації або виконавців рекомендацій фахівців, а не як рівноправних учасників процесу прийняття рішень з підтримки навчання і розвитку дитини.

Сучасна міжнародна наукова література дедалі більше ґрунтується на принципах сімейноцентрованого підходу (family-centered practice), відповідно

до якого родина визнається невід’ємним учасником процесу підтримки розвитку дитини. Відповідно, професійна діяльність фахівця спрямовується не лише на підтримку дитини, а й на вибудовування системи партнерської взаємодії з родиною, від ефективності якої значною мірою залежить результативність будь-якого втручання. Аналіз літератури дав змогу виокремити три взаємопов’язані компоненти ефективної співпраці: цілі взаємодії, партнерство між терапевтом і батьками та стратегії співпраці. Водночас саме партнерство розглядається як центральна ланка, котра забезпечує узгодження професійних знань спеціаліста з повсякденним досвідом родини (Lage, Graham, Copley, et al., 2024).

Особливого значення набуває використання так званого коучингового стилю взаємодії, що дає змогу поступово формувати компетентність батьків і підтримувати їхню автономність у прийнятті рішень. Кінцевою метою такої співпраці є «самоефективність батьків» (parental self-efficacy), а саме: упевненість батьків у власній здатності розуміти потреби дитини, аналізувати складні життєві ситуації та самостійно знаходити ефективні способи їх вирішення (Allen et al., 2021; Piller et al., 2025).

Реалізація принципів педагогіки партнерства передбачає, що основним простором розвитку стає повсякденна діяльність дитини, а батьки – рівноправними учасниками планування й реалізації її психолого-педагогічної підтримки. Одним із найбільш показових прикладів такого підходу є сенсорна дієта.

Метою статті є представлення авторського бачення планування та реалізації сенсорної дієти, що ґрунтується на інтерпретації моделі Person–Environment–Occupation (PEO), а також обґрунтування партнерського підходу до співпраці між фахівцями та батьками як необхідної умови інтеграції сенсорної дієти у повсякденне життя дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засновниця методу сенсорна дієта – ерготерапевт Р. Wilbarger наголошувала, що слово «дієта» з грецької мови перекладається як «спосіб життя», а сам метод полягає у розробці та впровадженні ретельно спланованого плану занять протягом дня, що забезпечує

особі з ООП необхідну сенсорну підтримку.

В українському освітньому просторі уявлення про «сенсорну дієту» практично відсутнє. В одній з перших статей на цю тему (Клімус & Козак, 2019) представлені суперечливі відомості про цей метод. Так, наприклад, йдеться про те, що сенсорну дієту фахівець розробляє для того, щоб вона відповідала запитам нервової системи дитини; водночас – про те, що сенсорна дієта, в основному, носить характер рухової активності, спрямованої на стимуляцію відчуттів. Невідповідність цих тверджень – у тому, що неможливо узагальнити призначення сенсорної дієти, адже вона має суто індивідуальний характер, і тоді, коли, наприклад, певна сенсорна система має характер гіперчутливості, то термін «стимуляція» тут не є доречним.

Також, на наш розсуд, не цілком коректним є твердження про те, що ресурсна кімната, або «зона відпочинку» дає змогу уникнути агресивної поведінки дитини, перевантаженої різними сенсорними стимулами (Клімус & Козак, 2019: 128). Ця думка, на жаль, є поширеною серед українських педагогів та фахівців корекційно-розвиткового напрямку. Для обґрунтування помилковості такої думки треба підкреслити, що сенсорна дієта базується на фундаментальних засадах методу з науково доведеною ефективністю «Сенсорна інтеграція Айрес» (Ayres Sensory Integration, ASI).

Теоретична база, розроблена Дж. Айрес, дає змогу усвідомити, що вплив на сенсо-моторну сферу дитини має довготривалий позитивний ефект (у тому числі, на її поведінкові прояви) тільки за умови системного підходу до розбудови терапевтичної програми. ASI передбачає: 1) спрямованість на первинні (нейрофізіологічні) чинники, а не лише на зовнішні симптоми. У цьому контексті подолання «агресивних проявів» досягається не ізоляцією від стимулів, а формуванням здатності мозку ефективно їх обробляти та видавати адаптивну відповідь; 2) опора на принцип закономірності розвитку, що зумовлює першочергову важливість формування базових сенсорних систем (пропріоцептивної, вестибулярної та тактильної) як підґрунтя цілісного розвитку; 3) регулярність і систематичність навантаження, що передбачає не фрагментарні відпочинки у ресурсній кімнаті, а спланований розклад різних

видів діяльності у плані розвитку сенсорно-моторної сфери, інтегрований у щоденну рутину дитини; 4) міждисциплінарну співпрацю та активну залученість батьків: із обов'язковою оцінкою динаміки змін у природному середовищі дитини.

В одній з наших статей представлено позитивний вплив ретельно продуманої за засадами методу ASI Сенсорної дієти, як на стан комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з РАС, так і на їхню соціально-емоційну сферу, у тому числі, здатність до емоційної саморегуляції (Скрипник, Лопатинська, Костицька & Василевська, 2022).

Наукові дослідження зарубіжних фахівців фіксують найважливіші результати застосування Сенсорної дієти: покращення сенсорної регуляції (у тому числі, зменшення впливу сенсорних труднощів на повсякденне функціонування), зростання залученості у навчальну та повсякденну діяльність, покращення емоційного благополуччя (Barnsley & Bates, 2021; Pingale., Fletcher & Candler, 2019). Водночас одним з найважливіших чинників успіху називають навчання всього персоналу закладу освіти та тісну співпрацю з батьками, що забезпечувало послідовність застосування сенсорної дієти і в закладах освіти, і вдома.

Треба зазначити, що метод «Сенсорна дієта» за останні 30 років набув певних змін, що можна відобразити у таких 3-х етапах.

1-й етап. Р. Wilbarger формулює концепцію сенсорної дієти як індивідуалізованої програми сенсорної підтримки. Головними категоріями цього підходу були: сенсорна модуляція (тобто здатність центральної нервової системи адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні сенсорні стимули), сенсорний захист, терапевтичні інструменти тощо. Реакцію «сенсорний захист» Р. Wilbarger розглядала як схильність нервової системи сприймати окремі сенсорні стимули як потенційно загрозливі, унаслідок чого виникають захисні поведінкові реакції, як-от: уникнення, тривога, дратівливість або агресія.

2-й етап. J. Wilbarger (донька Р. Wilbarger) поглиблює наукове обґрунтування сенсорної модуляції та продовжує розвиток цього напрямку у

своїх дослідженнях, займається підготовкою фахівців (ерготерапевтів), які володіють методом «Сенсорна дієта». На цьому етапі провідними є питання: як вимірювати результати; як досліджувати сенсорну модуляцію; як інтегрувати ці ідеї у сучасну доказову практику.

3-й етап. Група дослідників каліфорнійського університету під керівництвом J. Wilbarger пропонують новий крок: інтегрують сенсорну дієту в модель «Людина – Середовище – Діяльність» (Person–Environment–Occupation, PEO), запропоновану відомим дитячим ерготерапевтом з Канади M. Law та її колегами (Law, Cooper, Strong, Stewart, Rigby & Letts, 1996). Саме концептуальна модель PEO стала підґрунтям для переосмислення сенсорної дієти: від окремого терапевтичного методу до засобу підтримки участі дитини у повсякденній життєдіяльності (Holloway, Howard, Collin & Pillon, 2025). У цьому контексті головним постає питання не про сенсорні вправи, а про те, як організувати день дитини, щоб сенсорна підтримка була природною частиною її життя і давала їй можливість повноцінно гратися, навчатися, взаємодіяти та відчувати успіх у своїй діяльності.

Мета статті полягає у визначенні особливостей інноваційного підходу до співпраці між фахівцями і батьками під час організації і впровадження методу «Сенсорна дієта» на основі огляду у відкритих наукометричних базах даних сучасних українських та зарубіжних публікацій з означеної теми за останні 5-6 років.

Процедура дослідження полягає у поєднанні теоретичних та інтегративних методів. Зокрема, використано:

- теоретичне узагальнення наукових публікацій за 2020–2026 роки щодо сутності та особливостей впровадження методу «Сенсорна дієта» в українській та зарубіжній науковій думці;
- метод інтерпретації та узагальнення (авторська модель на рисунку 1);
- структурно-функціональне порівняння традиційного українського досвіду та сучасних ефективних зарубіжних практик з проблеми дослідження.

Критеріями вибору публікацій для дослідження було визначено:

- наявність ключових слів: сенсорна дієта, співпраця фахівців та батьків дітей

з ООП, педагогіка партнерства;

- час публікації від 2020 року;
- дотримання виданням міжнародних принципів та рекомендацій у сфері академічної доброчесності та відкритої науки, зокрема COPE, WAME, DORA, ICMJE.

Дослідження авторським колективом тривало місяць. Охоплено 52 наукові публікації, дотичних до тематики статті, 15 українських та 37 зарубіжних (англомовних), з яких у безпосередню роботу обрано 15, що розміщено вкінці статті.

Результати дослідження. В українській професійній спільноті фахівців корекційно-розвиткового профілю зміст методу «Сенсорна дієта» нерідко розуміють як сукупність спеціальних вправ, тоді як сучасні наукові підходи розглядають його як індивідуалізовану систему сенсорної підтримки, інтегровану у природну життєдіяльність дитини. Такий підхід об'єктивно потребує нового розуміння ролі батьків, які стають рівноправними партнерами у плануванні, реалізації та оцінюванні ефективності сенсорної дієти. Водночас питання організації партнерської взаємодії між фахівцями та батьками у цьому процесі залишаються недостатньо висвітленими як у зарубіжній, так і в українській науковій та навчально-методичній літературі.

Узагальнення сучасних уявлень про сенсорну дієту дало нам змогу осмислити внутрішню логіку її впровадження, що охоплює:

- 1) планування: концептуальна модель «Людина – Середовище – Діяльність» (Person–Environment–Occupation, PEO) допомагає спланувати сенсорну дієту;
- 2) реалізацію: при інтеграції сенсорної дієти у життя дитини здійснюється моніторинг її успіхів;
- 3) результат: відстеження успіху для оцінювання, чи стало більш збалансованим і насиченим значущою діяльністю життя дитини.

Модель PEO, на наш погляд, є надзвичайно вдалою концептуальною основою для планування сенсорної дієти, оскільки вона сприяє усвідомленню цього методу не як сукупності окремих видів сенсорної діяльності, а як засобу

удосконалення взаємодії між дитиною, середовищем та її діяльністю. Такий підхід підкреслює необхідність тісної співпраці з батьками у процесі інтеграції сенсорних стратегій у природні життєві ситуації, а також створює підґрунтя для оцінювання впливу цих стратегій на участь дитини у повсякденному житті.

З метою узагальнення представлених положень та відображення їх у взаємозв'язках нами адаптовано модель РЕО щодо планування та реалізації сенсорної дієти. На відміну від класичної моделі РЕО у запропонованій нами моделі введено компонент «Участь», який стає структурним компонентом цілісного процесу і водночас акцентує увагу на кінцевій меті сенсорної дієти – розширення її реальної участі у повсякденному житті (рис. 1).

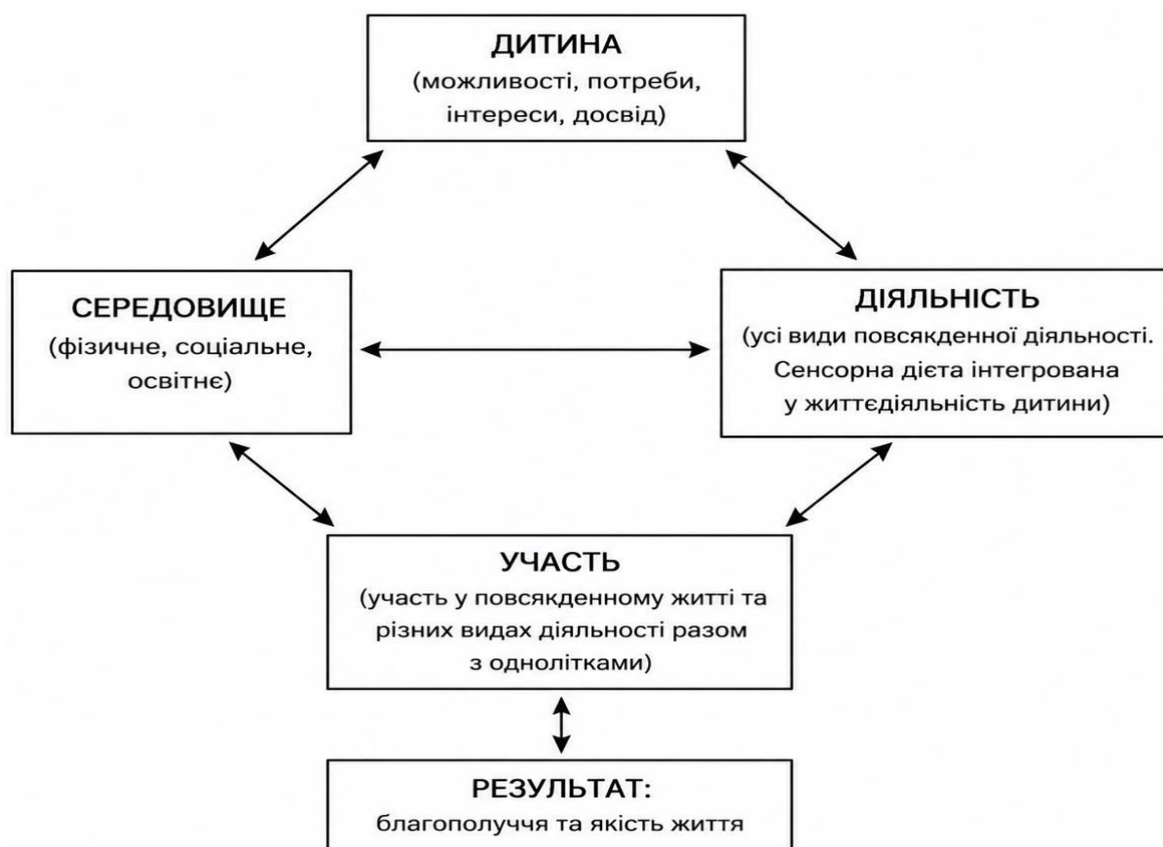

Рис. 1. Авторська інтерпретація моделі Person–Environment–Occupation (РЕО) у контексті планування та реалізації сенсорної дієти (адаптовано за Law et al., 1996). *Примітка.* Концепцію, структуру та зміст схеми розроблено авторами; ШІ (GPT-5.6 Sol, OpenAI) використано виключно як технічний інструмент для її візуального оформлення.

Як видно із запропонованої нами моделі, усі її структурні компоненти представлені у взаємозв'язках. У цьому контексті участь є не просто бажаним результатом взаємодії дитини, діяльності та середовища, а й чинником їх

подальшого розвитку. Набуваючи нового досвіду участі у повсякденному житті, дитина розширює власні можливості, що, своєю чергою, відкриває нові перспективи для подальшого розвитку діяльності, трансформації середовища та зростання продуктивної активності дитини у різних видах діяльності.

Представлена модель відображає, на наш погляд, принципово важливі ідеї стосовно терапевтичної позиції як фахівців, так і батьків. Насамперед вона демонструє, що сенсорна дієта не повинна розглядатися як сукупність окремих занять, що проводяться у спеціально організованих умовах (кабінеті фахівця, сенсорній кімнаті чи реабілітаційному центрі). Її основне призначення полягає у тому, що вона має стати природною складовою повсякденної діяльності дитини.

Такий підхід сприяє тому, що діяльність дитини набуває більшої осмисленості та практичної функціональності; поступово розширюється репертуар її дій, тоді як середовище адаптується відповідно до її індивідуальних потреб.

Для того, щоб отримати всебічне уявлення про сенсорні реакції дитини, терапевт повинен дослідити та з'ясувати, як влаштований розпорядок дня дитини, як функціонує її сім'я та якими ресурсами володіє сім'я. На основі інформації, наданої родиною, фахівець складає індивідуальний план того, як сенсорна дієта буде впроваджуватися у різних контекстах, середовищах та у взаємодії з людьми, які беруть участь у повсякденному житті дитини (Holloway, Howard, Collin & Pillos, 2025). Це дає змогу фахівцю зрозуміти, як спланувати сенсорну дієту так, щоб вона відповідала графіку та потребам дитини й сім'ї. Якщо розклад сенсорної дієти відповідає графіку дитини та сім'ї, з'являється більше можливостей для правильного та послідовного її впровадження.

Водночас наскрізним компонентом кожного етапу планування і реалізації сенсорної дієти є консультування батьків. Це забезпечує спільне прийняття рішень, підвищує розуміння батьками логіки запропонованих стратегій та створює умови для їх послідовної реалізації у повсякденному житті дитини.

У таблиці ми представляємо порівняльний аналіз традиційного та інноваційного підходів до співпраці між фахівцями і батьками (табл. 1).

Таблиця 1

**Зміна парадигми у розумінні співпраці між фахівцями та батьками
у процесі розроблення та реалізації сенсорної дієти**

Традиційний підхід	Інноваційний підхід
Фахівець визначає програму допомоги	Програма створюється спільно фахівцями та батьками
Батьки отримують рекомендації	Батьки є співавторами рішень
Основний простір розвитку – спеціальні заняття	Основний простір розвитку – повсякденне життя дитини
Фокус уваги – формування окремих навичок	Фокус уваги – створення умов для участі, розвитку й навчання
Ефективність оцінюється за станом сформованості певних навичок	Ефективність оцінюється за змінами у повсякденному функціонуванні та участі дитини у життєдіяльності

Представлена таблиця демонструє, що сучасне розуміння сенсорної дієти передбачає принципову зміну ролі всіх учасників психолого-педагогічного супроводу. Якщо у традиційному підході провідна роль належить фахівцю, а батьки переважно виконували його рекомендації, то інноваційний підхід ґрунтується на спільному проєктуванні повсякденного життя дитини. Такий підхід передбачає по-справжньому рівноцінні та рівнозначні стосунки між дорослими (фахівцями і батьками) і дає змогу інтегрувати сенсорні стратегії у природні життєві ситуації, забезпечуючи розширення можливостей дитини для активної участі у навчанні, спілкуванні та інших видах повсякденної діяльності.

У цьому контексті батьки виступають не лише учасниками терапевтичного процесу, а й співавторами того середовища та повсякденних ситуацій, у яких

відбувається розвиток дитини.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати, що партнерство між фахівцями та батьками доцільно розглядати як процес спільного проєктування повсякденного життя дитини, у якому учасники команди об'єднують свої знання, досвід та ресурси для створення умов, що забезпечують її розвиток, навчання та активну участь у житті. Аналіз еволюції методу «Сенсорна дієта» засвідчив його трансформацію від сукупності спеціальних сенсорних вправ до цілісної системи підтримки, інтегрованої у повсякденне життя дитини. За такого підходу фахівці й батьки виступають рівноправними партнерами, які спільно створюють умови для розвитку, навчання та активної участі дитини у повсякденному житті. Отже, сучасне розуміння сенсорної дієти виходить за межі терапевтичного методу й постає як спосіб організації повсякденного життя дитини, що реалізується у партнерській взаємодії фахівців і батьків та спрямований на підтримку її розвитку, навчання й активної участі у суспільному житті.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у розробленні науково обґрунтованої технології партнерської взаємодії між фахівцями та батьками у процесі планування й реалізації сенсорної дієти, визначенні організаційно-змістових етапів її впровадження, а також створенні інструментів моніторингу її ефективності у контексті повсякденної життєдіяльності дітей з особливими освітніми потребами.

Інформація про внесок авторів. Тетяна Скрипник – концептуалізація, методологія, написання (перегляд і редагування); Ганна Супрун – пошук і аналіз українських наукових джерел, написання (оригінальна чернетка); Вікторія Міронова – пошук і аналіз зарубіжних наукових джерел, написання (оригінальна чернетка).

Використання ШІ. Під час підготовки статті автори використовували ChatGPT (GPT-5.6 Sol, OpenAI) як допоміжний інструмент для пошуку релевантних сучасних наукових джерел за тематикою дослідження та технічного створення візуальної схеми на основі концепції, структури й змісту,

визначених авторами. Запропоновані за допомогою ШІ джерела були перевірені авторами за першоджерелами, а їхній зміст – самостійно проаналізований та інтерпретований авторами. Штучний інтелект не використовувався для генерування емпіричних даних або результатів дослідження. Остаточний зміст, наукові положення та висновки статті визначені авторами, які несуть повну відповідальність за їх достовірність і коректність.

Етична декларація. Дане дослідження є теоретичним аналізом відкритих наукових джерел і не передбачає безпосередньої взаємодії з людьми чи тваринами. Відповідно в отриманні спеціального етичного висновку для такого типу дослідження потреби не виникло.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у прийнятті рішення про публікацію результатів.

Відкрита наука (open science). Автори здійснювали пошук публікацій у відкритих наукових база даних: [Open Journal Systems](#), [ICI World](#), [Research Commons](#), [Crossref](#), [ERIH PLUS](#), [Google Scholar](#), [Ulrich's Periodicals Directory](#), [Scientific Periodicals of Ukraine](#), [Crossref](#), [Digital Commons](#), [Sage Journals](#), [Frontiers](#), [Wiley's Forward](#), [COPE](#).

ЛІТЕРАТУРА

1. Атрощенко, Т. О., & Йокоб, А. (2026). Сім'я як первинний інститут виховання дитини раннього віку: теоретичний дискурс. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*, 1(36), 98–103. <https://doi.org/10.33842/22195203-2026-36-137-98-103>
2. Ворон, О. (2021). Аспекти впровадження педагогіки партнерства в Новій українській школі. *New Pedagogical Thought*, 107(3), 70–76. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2021-107-3-70-76>
3. Гончарук, М. (2025). Співпраця з батьками в дошкільній освіті Німеччини: досвід для України. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*, 29(1), 73–84. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2025-29-1-73-84>

4. Матвієнко, О., & Кушнір, В. (2025). Ефективна співпраця в інклюзивному класі: педагогічний досвід та шляхи вдосконалення. *Освітньо-науковий простір*, 2(8 (1)), 55–67. [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.8\(1\)/2.2025.05](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.8(1)/2.2025.05)
5. Іжко, О. (2026). Організація роботи з батьками учнів початкових класів з особливими освітніми потребами у спеціальних закладах освіти. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 29(2), 251–258. <https://doi.org/10.15421/1726114>
6. Сіпко, Л., Юхименко, Л., & Завгородня, В. (2025). Психолого-педагогічний супровід дітей з ооп в інклюзивному середовищі: сучасні підходи. *Acta Paedagogica Volynienses*, (6), 136–145. <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.19>
7. Скрипник, Т. В., Лопатинська, Н. А., Кострицька, Т. Д., & Василевська, А. (2022). Становлення комунікативно-мовленнєвої сфери у дітей дошкільного віку з аутизмом з опорою на методи «Сенсорна інтеграція Айрес» та «Сенсорна дієта». *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*, (13), 152–160. <https://doi.org/10.30970/PS.2022.13.19>
8. Lage, C. R., Wright, S., Monteiro, R. G. d. S., Aragão, L., & Boshoff, K. (2024). Collaborative practice with parents in occupational therapy for children: A scoping review. *Australian Occupational Therapy Journal*, 71(5), 833–850. <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12974>
9. Allen S., Knott, F. J., Branson, A., & Lane, S. J. (2021). Coaching Parents Of Children With Sensory Integration Difficulties: A Scoping Review. *Occupational Therapy International*, Article 6662724, 11 pages. <https://doi.org/10.1155/2021/6662724>
10. Piller, A., Mchugh Conlin, J., Glennon, T. J., Andelin, L., Auld-Wright, K., Teng, K., & Tarver, T. (2025). Systematic review of sensory-based interventions for children and youth (2015–2024). *Frontiers in Pediatrics*, 13. <https://doi.org/10.3389/fped.2025.1720179>
11. Климус, Т. М., & Козак, М. Я. (2019). Особливості застосування сенсорної дієти в класі загальноосвітньої школи для учнів з особливими освітніми потребами. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (63), 126–129. DOI [10.32840/1992-5786.2019.63-1.25](https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.63-1.25)
12. Barnsley, B., & Bates, L. (2021). An evaluation of sensory diets and the impact on sensory processing, engagement and the wellbeing of autistic children. *Good Autism Practice (GAP)*, 22(1), 38–58.
13. Pingale, V., Fletcher, T., & Candler, C. (2019). The Effects of Sensory Diets on Children's Classroom Behaviors. *Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention*, 12(2), 225–238. <https://doi.org/10.1080/19411243.2019.1592054>
14. Law, M., Cooper, B., Strong, S., Stewart, D., Rigby, P., & Letts, L. (1996). *The Person–Environment–Occupation Model: A Transactive Approach to Occupational Performance*.

Canadian Journal of Occupational Therapy, 63(1), 9–23.
<https://doi.org/10.1177/000841749606300103>

15. Holloway, K., Howard, C., Collin, M., & Pillos, P. (2025). Impact of sensory diets on occupational performance. *Occupational Therapy. Dominican University of California*. 61 p.
<https://doi.org/10.33015/dominican.edu/2025.OT.01>

REFERENCES

1. Atroshchenko, T. O., & Yokob, A. (2026). Simia yak pervynnyi instytut vykhovannia dytyny rannoho viku: teoretychnyi dyskurs. [Family as a primary institution of early childhood education: theoretical discourse.] *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 1(36), 98–103. <https://doi.org/10.33842/22195203-2026-36-137-98-103> [in Ukrainian].
2. Voron, O. (2021). Aspekty vprovadzhennia pedahohiky partnerstva v Novii ukrainckii shkoli. [Aspects of Implementing Partnership-Based Pedagogy in the New Ukrainian School]. *New Pedagogical Thought*, 107(3), 70–76. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2021-107-3-70-76> [in Ukrainian].
3. Honcharuk, M. (2025). Spivpratsia z batkamy v doshkilnii osviti Nimechchyny: dosvid dlia Ukrainy. [Parent Involvement in Preschool Education in Germany: Lessons for Ukraine]. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education*, 29(1), 73–84. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2025-29-1-73-84> [in Ukrainian].
4. Matviienko, O., & Kushnir, V. (2025). Efektyvna spivpratsia v inkluzyivnomu klasi: pedahohichniy dosvid ta shliakhy vdoskonalennia. [Effective Collaboration in an Inclusive Classroom: Pedagogical Experience and Ways to Improve]. *Educational and Scientific Space*, 2(8 (1)), 55–67. [https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.8\(1\)/2.2025.05](https://doi.org/10.31392/onp.2786-6890.8(1)/2.2025.05) [in Ukrainian].
5. Izhko, O. (2026). Orhanizatsiia roboty z batkamy uchniv pochatkovykh klasiv z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u spetsialnykh zakladakh osvity. [Organization of Work with Parents of Elementary School Students with Special Educational Needs in Special Education Institutions]. *Naukovo-teoretychnyi Almanakh Hrani*, 29(2), 251–258. <https://doi.org/10.15421/1726114> [in Ukrainian].
6. Sipko, L., Yukhymenko, L., & Zavhorodnia, V. (2025). Psykholoho-pedahohichniy suprovid ditei z oop v inkluzyivnomu seredovyshchi: suchasni pidkhody. [Psychological and pedagogical support for children with special educational needs in an inclusive environment: contemporary approaches]. *Acta Paedagogica Volynienses*, (6), 136–145. <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.19> [in Ukrainian].
7. Skrypnyk, T. V., Lopatynska, N. A., Kostytska, T. D., & Vasylevska, A. (2022). Stanovlennia komunikatyvno-movlennievoi sfery u ditei doshkilnoho viku z autyzmom z oporoiu

na metody «Sensorna intehratsiia Aires» ta «Sensorna diieta». [The Development of Communication and Speech Skills in Preschool-Aged Children with Autism Using the «Aires Sensory Integration» and «Sensory Diet» Methods]. *Bulletin of Lviv University. Psychological Sciences Series*, (13), 152–160. <https://doi.org/10.30970/PS.2022.13.19> [in Ukrainian].

8. Lage, C. R., Wright, S., Monteiro, R. G. d. S., Aragão, L., & Boshoff, K. (2024). Collaborative practice with parents in occupational therapy for children: A scoping review. *Australian Occupational Therapy Journal*, 71(5), 833–850. <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12974> [in English].

9. Allen S., Knott, F. J., Branson, A., & Lane, S. J. (2021). Coaching Parents Of Children With Sensory Integration Difficulties: A Scoping Review. *Occupational Therapy International*, Article 6662724, 11 pages. <https://doi.org/10.1155/2021/6662724> [in English].

10. Piller, A., Mchugh Conlin, J., Glennon, T. J., Andelin, L., Auld-Wright, K., Teng, K., & Tarver, T. (2025). Systematic review of sensory-based interventions for children and youth (2015–2024). *Frontiers in Pediatrics*, 13. <https://doi.org/10.3389/fped.2025.1720179> [in English].

11. Klymus, T. M., & Kozak, M. Ya. (2019). Osoblyvosti zastosuvannia sensornoj diety v klasi zahalnoosvitnoi shkoly dlia uchniv z osoblyvymy osvithnyimi potrebamy. [Features of Implementing a Sensory Diet in a General Education School Classroom for Students with Special Educational Needs]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, (63), 126–129. DOI [10.32840/1992-5786.2019.63-1.25x](https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.63-1.25x) [in Ukrainian].

12. Barnsley, B., & Bates, L. (2021). An evaluation of sensory diets and the impact on sensory processing, engagement and the wellbeing of autistic children. *Good Autism Practice (GAP)*, 22(1), 38–58. [in English].

13. Pingale, V., Fletcher, T., & Candler, C. (2019). The Effects of Sensory Diets on Children's Classroom Behaviors. *Journal of Occupational Therapy, Schools, & Early Intervention*, 12(2), 225–238. <https://doi.org/10.1080/19411243.2019.1592054> [in English].

14. Law, M., Cooper, B., Strong, S., Stewart, D., Rigby, P., & Letts, L. (1996). *The Person–Environment–Occupation Model: A Transactive Approach to Occupational Performance*. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 63(1), 9–23. <https://doi.org/10.1177/000841749606300103> [in English].

15. Holloway, K., Howard, C., Collin, M., & Pillon, P. (2025). Impact of sensory diets on occupational performance. *Occupational Therapy. Dominican University of California*. 61 p. <https://doi.org/10.33015/dominican.edu/2025.OT.01> [in English].

Матеріал надійшов до редакції 7.08.2026

Прорецензовано 31.08.26

Схвалено до друку 5.10.2026

УДК 159.922.7:376-056.26/.36:355.48(477)

Hennadii Miskov,